

Johnny Vansevenant

Eddy Merckx

**De ultieme
biografie**

IK WILDE ALTIJD WINNEN

Lannoo

Inhoud

INLEIDING	8	DEEL VI	128
Voorwoord van de auteur		1966	Jonge Milaan-Sanremo- winnaar die kan klimmen en tijdrijden
DEEL I	10	DEEL VII	152
De kindertijd van Eddy Merckx		1967	In 1967 is Merckx al de beste eendagsrenner
Zijn bijnaam was 'Tour de France'			
DEEL II	38	DEEL VIII	188
1961-1962		1968	Al in 1968 is Merckx de beste ronderenner
Belgisch nieuwelingen- kampioen in Libramont, eerste hoogtepunt			
DEEL III	70	DEEL IX	222
1963		1969	Het Merckxiaanse jaar
Eerste zege in een rittenkoers in de Ronde van Limburg			
DEEL IV	82	DEEL X	260
1964		1970	Tour en Giro winnen met minder grote nummers
Internationale doorbraak op het WK in Sallanches			
DEEL V	104	DEEL XI	284
1965		1971	Ocaña brengt zwaarste nederlaag ooit toe
Definitieve breuk met Van Looy na eerste profseizoen			

Met bijna acht minuten voorsprong in de rit naar Mourenx in de Tour van 1969.

Bernard Thévenet rijdt Merckx voorgoed uit de gele trui op Pra Loup in de Tour van 1975.

1972

**Merckx raapt toegeworpen
handschoen van Ocaña op**

1978

**Vanaf 18 mei is Eddy Merckx
geen wielrenner meer**

1973

**Het laatste grote
topseizoen**

Na de wielercarrière

**Terug in het hart van de
koers door fietsenfabriek
en zoon Axel**

1974

**Met gezondheidsproblemen
toch de Tour en Giro winnen**

1975

**Absolute klassiekerkoning,
maar voorgoed gebroken
in de Tour**

1976

**Vanaf 1976 zei zijn
lichaam 'neen'**

1977

Geen mirakels in de sport

Foto vooraan binnenkant kaft: Ontsnapt tijdens de beklimming van de Monte Grappa in de Giro van 1968.

Foto achteraan binnenkant kaft: Met landelijke toeschouwers tijdens een moment van rust in de Tour van 1974.

Voorwoord van de auteur

Ik heb het voorrecht tot ‘de generatie-Merckx’ te mogen behoren. Ik ben geboren in 1958 en heb zo als kind de opgang van Eddy Merckx heel erg bewust kunnen meemaken. Op die leeftijd ben je in staat tot immens bewonderen en dikwijls kies je dan voor de beste renner van het moment om voor te supporteren. Zo was de generatie voor mij supporter van Rik Van Looy. Maar er is nog een reden waarom ik helemaal gewonnen was voor die prachtige coureur Eddy Merckx: zijn bescheidenheid na de koers. Ik herinner me dat ik hem voor het eerst in het voorseizoen van 1967 na een overwinning op televisie hoorde spreken. Hij had formidabel gekoerst, reed enorm veel op kop en klopte uiteindelijk zijn tegenstrevers met veel machtsvertoon. Maar wanneer de koers afgelopen was, stond daar een andere Merckx bij tv-journalist Fred De Bruyne. Daar stond zo’n bescheiden jongen die helemaal niet hoog van de toren blies. Hij praatte stillemetjes en begon zijn uiteenzetting met de woorden: ‘Ja, euh, Fred, de tegenstanders waren vandaag heel erg sterk...’ Hij bewierookte zichzelf niet en toonde heel veel respect voor zijn tegenstrevers.

Het leek ook wel alsof hij vond dat die prachtige prestaties leveren iets was wat hem overkwam en dat hij dus geen enkele reden had om daarvoor pretentius te zijn. Aan zijn ploegmaat Rini Wagtmans zei hij het ooit zo: ‘Ben ik toch een bevoorrechte mens dat ik zo geboren ben, dat ik dat mee mag maken.’ Bij Fred De Bruyne stond daar dan ook zo’n schuchtere jongen, terwijl hij op de fiets de vloer had aangeveegd met zijn tegenstrevers. Die dualiteit trok mijn enorm aan. Geen woorden maar daden. Hij zei voor een wedstrijd dan ook nooit ‘Ik zal ze vandaag allemaal naar huis rijden’, hij deed het gewoon! Al geeft Merckx later toe dat hij nooit opschepte, omdat hij altijd onzeker was of hij wel een topprestatie zou kunnen leveren. Uiteindelijk is die onzekerheid een bijkomende motor voor Merckx om het nog beter te doen.

In dit boek probeer ik uit te leggen waar die twee Merckxen – de keiharde in de koers en de zachte daarbuiten – vandaan komen én waarom hij ook altijd wilde winnen. Théo Mathy, RTBF-televisiecommentator en buurman van de ouders van Eddy Merckx, heeft daar als eerste de vinger op

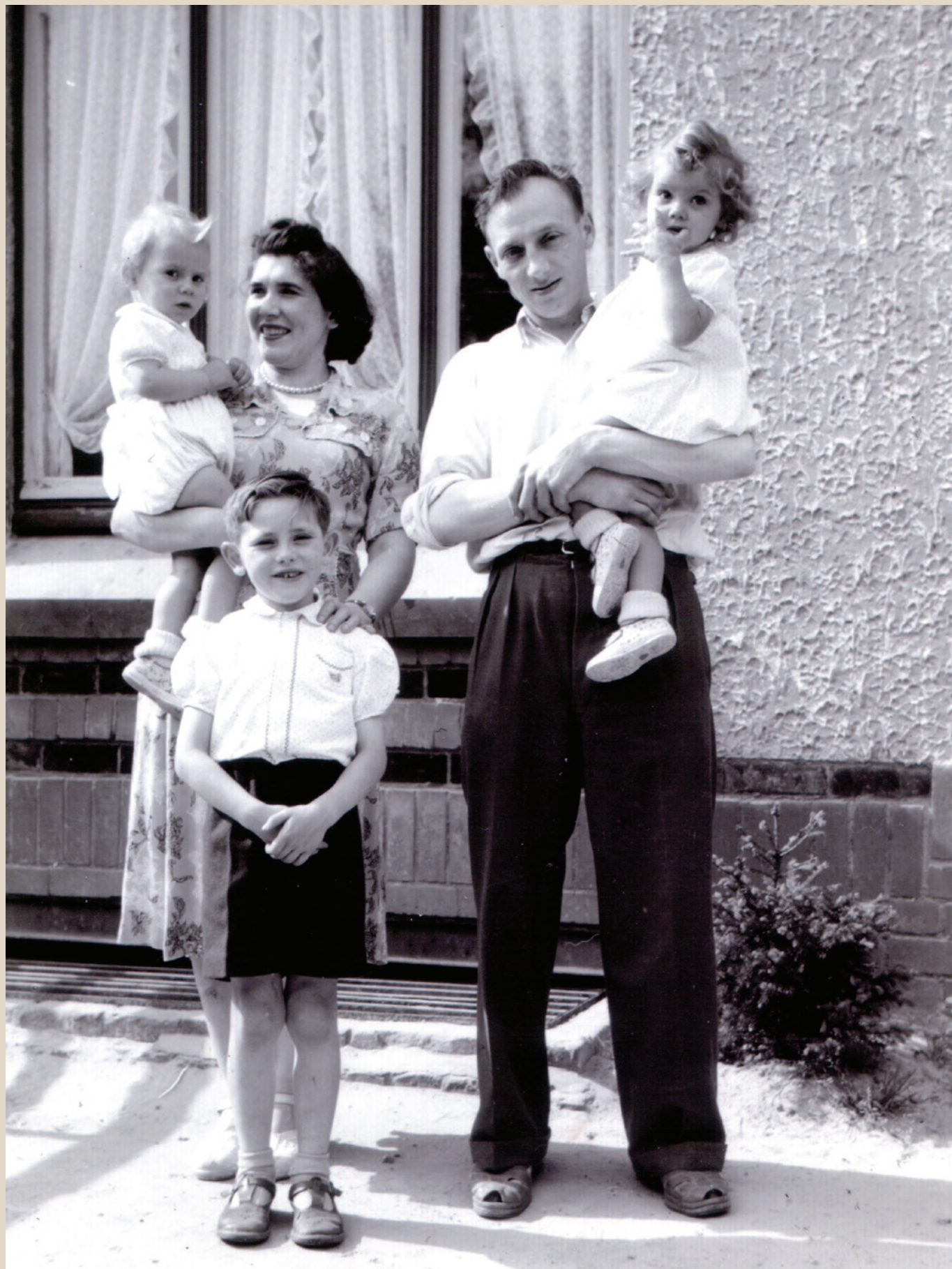
gelegd. Hij zei: 'In de koers is Eddy zijn strenge vader Jules en daarbuiten zijn zachtaardige moeder Jenny.' De bescheidenheid is Merckx ook meegegeven door zijn vader Jules. De kleine kruidenier die zijn vader was, had een arsenaal wijze uitspraken in zijn mouw zitten die zijn zoon Eddy met beide voeten op de grond hielden. Wanneer hij als kind aan zijn vader zegt dat hij zoals zijn rijkere buurjongens in Sint-Pieters-Woluwe naar de Azurenkust op vakantie wil, krijgt hij het antwoord: 'Zie *ne* keer onder *aa*, sommige kinderen kunnen niet eens een paar dagen naar Blankenberge gaan, zoals wij. Ge moet niet altijd naar boven kijken.' Hij krijgt de boodschap mee dat velen het met minder moeten doen. Merckx ziet zijn ouders ook slaven in hun kleine kruidenierswinkel om het hoofd boven water te kunnen houden. Vader Jules maakt zijn zoon duidelijk dat je het in het leven niet vanzelf krijgt en dat je er alleen komt met volgehouden inspanningen. Hij doet dit met de uitspraak: 'Düren is *ne schone* (mooie) stad, maar blijven durén is nog *schoner*.' En om pretentie de kop in te drukken, zegt hij aan kleine Eddy: 'Als ge gaat zweven en ge valt, dan doet dat veel pijn, maar als ge met de twee voeten op de grond blijft staan, doet het veel minder pijn.' Uit dit boek zal blijken dat de grote Eddy Merckx niet alleen het resultaat is van zijn formidabele fysieke talenten, maar ook van zijn opvoeding.

Als jonge Merckx-supporter heb ik intens genoten van de Tour de France van 1969, die hij met bijna achttien minuten voorsprong op zijn naam schrijft. De rit naar Mourenx over de Tourmalet en de Aubisque wint hij met net geen acht minuten tijdsverschil. Dit zijn prestaties die mij heel mijn leven zullen bijblijven en die me intens blij hebben gemaakt. Al was er ook veel tristesse in 1969. Eddy Merckx werd kort voor die Tour uit de Ronde van Italië gezet wegens een zeer twijfelachtige positieve dopingtest. Hij had in die Giro al acht negatieve controles afgelegd en werd positief bevonden na een onbelangrijke rit naar Savona, terwijl hij als rozetruidrager goed wist dat hij naar de controle moest. Ik zie en hoor nog altijd de huilende Eddy Merckx op zijn hotelbed, omdat hij uit de wedstrijd was gezet. Zus Micheline Merckx zegt dat dit niet zonder gevolgen kon blijven. Ze wijst erop dat haar broer niet tegen onrechtvaardigheid kan en dat hij

daarom in de daaropvolgende Tour volop wraak heeft genomen door de tegenstrevers op minuten te rijden: 'Eddy is iemand die niet kan verdragen dat hij bedrogen wordt. Als hij je betrapt op onrechtvaardigheden, dan is hij bikkelhard, hè. Dan is hij geslepen tot en met, en dan is hij onverbiddelijk! Hij vergeet en vergeeft dan niks. Ze moeten eraan.'

In 1969 overkomt Merckx nog een grotere ramp dan de positieve dopingtest in Savona. Na de Tour neemt hij begin september deel aan een dernywedstrijd op de wielersbaan van Blois. Een dernyrijder voor hem valt. Eddy Merckx botst tegen het gevallen rijtuig en wordt meters ver door de lucht geslingerd. Later blijkt dat zijn bekken scheef staat door de val. Vooral bij het klimmen heeft hij daarvoor veel rugpijn. Hij probeert die te verzachten door zijn zadel wat hoger of lager te zetten of door een andere fiets te nemen. Ik had als jonge supporter van Merckx niet door dat hij dit deed tegen de pijn. Ik dacht dat het om een vorm van perfectionisme ging. Ik merkte wel dat hij na Blois niet langer bergritten met acht minuten voorsprong won, hooguit met een paar minuten. Hij deed in de bergen niet meer wat hij wilde met zijn tegenstrevers. Merckx zegt dan ook dat na Blois 'de Merckx van 1969' nooit meer heeft gekoerst: 'Ik was veel minder in de bergen. Het zijn renners die pas na 1969 prof zijn geworden die zeggen dat ik niet minder goed reed. In 1969 kon ik echt klimmen met tempoversnellingen. Daarna kon ik dat niet meer.' Het heeft Merckx niet belet om jarenlang vijftig koersen per jaar te winnen, waarmee hij een op de drie wedstrijden waaraan hij deelnam op zijn naam kon schrijven...

Gent, april 2025

Het gezin Merckx: vader Jules, moeder Jenny, hun oudste zoon Eddy en de vier jaar jongere tweeling Michel en Micheline.

DEEL I

De kindertijd van Eddy Merckx

Zijn bijnaam was
'Tour de France'

'Op het gemeentehuis in
Meensel-Kiezegem wilden ze de
naam Eddy niet aanvaarden.'

De geboorte van Eduard Louis Joseph Merckx

‘Eddy zag helemaal blauw’

Op 17 juni 1945 is Eddy Merckx geboren na een moeilijke en pijnlijke bevalling. Een ervaren vroedvrouw en enkele buurvrouwen moeten er de huisarts bij roepen. Die moet onmiddellijk de verlostang – de ijzers – gebruiken. De ingreep laat nog altijd lichte sporen na op Eddy’s voorhoofd. Zus Micheline Merckx heeft van haar moeder nog gehoord dat de pasgeborene helemaal blauw zag en dat hij bijna gestikt was: ‘Hij heeft van de eerste dag al moeten strijden om te overleven. Misschien verklaart dat zijn grote longinhoud. Hij moest zijn longen helemaal openzetten.’ Voor moeder Jenny Merckx is Eddy onder een gelukkig gesternte geboren, omdat hij op zondag ter wereld kwam: ‘Mij hebben ze altijd gezegd dat kinderen die op een zondag geboren worden, voorbestemd zijn voor het geluk. En Eddy is op een zondag geboren. Op een zondagmiddag. Zondagskind, gelukskind.’ Moeder Merckx herinnert zich nog dat hij om kwart voor twaalf ter wereld kwam. Eddy grapt daarover dat dit zijn voortdurende eetlust verklaart.

Het geboortehuis van Eddy ligt in de Tieltsestraat in Meensel-Kiezegeg. Naast de bescheiden woning in rode baksteen staat sinds 2015 een prachtig, dynamisch standbeeld van een fietsende Eddy Merckx. De gemeente Meensel-Kiezegeg was in 1945 een samenvoeging van twee gehuchten in het glooiende Hageland in Vlaams-Brabant, op zo’n twintig kilometer van Leuven en vijftig kilometer van Brussel. Meensel-Kiezegeg is nu een onderdeel van de fusiegemeente Tielt-Winge. De ouders van Eddy zijn allebei afkomstig uit Meensel-Kiezegeg: Jules Merckx en Maria Eustasia Eugenia Pittomvils, die in het gewone leven Jenny wordt genoemd. Ze zijn alle twee geboren in 1919 en trouwen op 24 april

1943. Ze waren burens, want de gronden van hun ouders grensden aan elkaar. In haar laatste interview voor de biografie *Tout Eddy* van *Le Soir*-journalist Stéphane Thirion uit 2006 zegt Jenny: ‘Ik heb mijn man leren kennen tussen de boomgaarden van onze ouders. We woonden naast elkaar.’ Ze voegt eraan toe dat hun huwelijk ‘een zeldzaam moment van geluk was tijdens de oorlog’. Jules en Jenny zijn allebei afkomstig uit een kroostrijk gezin. Jules komt uit een boerenfamilie met elf kinderen. Bij Jenny zijn er zeven kinderen. Haar vader is een kapper, die al op 44-jarige leeftijd is overleden. Ook de moeder van Jules is vroeg weduwe. Haar man overlijdt wanneer hij 64 is. Eddy Merckx heeft dan ook nooit zijn grootvaders gekend.

Moeder Merckx had een verre Spaanse voorvader

Hartkwalen komen veelvuldig voor in de Merckx-tak van de familie en zijn dan ook een voortdurende zorg bij de Merckxen. Vader Jules Merckx overlijdt aan een hartinfarct op 63-jarige leeftijd in 1983. Ook de broer van Eddy, Michel, is pas 68 jaar wanneer hij in 2017 plots door een hartaanval om het leven komt, ondanks jaarlijkse medische check-ups. De zus van Eddy, Micheline, bevestigt dat hartkwalen van vaderskant in de familie zitten: ‘In de familie van zijn kant waren er vier dochters en zeven zonen. Ze hebben allemaal coronaire ziekten gehad en zijn overleden tussen 60 en 65 jaar. Alleen vaders jongste broer is aan 73 jaar geraakt door bypasses. Eddy laat zich onderzoeken, maar Michel en ik ook, hè. Als het in de aard van de familie zit...’

De Merckxen van vaderskant zijn allemaal slank. De Pittomsvils van moederskant hebben een

De allereerste foto van baby Eddy op de schoot van zijn moeder Jenny.

stevige carrure. Ze zijn groot, sterk, fors en atletisch en wegen al snel honderd kilogram. Het zijn 'beren' van mensen. Het postuur van Eddy is duidelijk die van een Pittomvils. Ook het gezicht van Eddy is dat van een Pittomvils. Hij lijkt sprekend op zijn moeder. Zijn lange wimpers, bruine ogen, gitzwart haar, zijn voorhoofd, zijn blik heeft hij geërfd van moeder Jenny. Zus Micheline heeft van haar moeder altijd gehoord dat zij een verre Spaanse voorvader had. Dit zou de verklaring zijn voor hun zuiderse uiterlijk. Eddy Merckx lijkt dan ook een verre nazaat van een soldaat van Alva. Zijn moeder heeft het uiterlijk van een Spaanse, vierhonderd jaar na de passage van de troepen van Alva in de streek.

'De Zwarte van Tervuren'

Bij de geboorte van Eddy is Meensel-Kiezegem een dorp dat heftig verscheurd is door de naweën van de oorlog. De gemeente is zwaar verdeeld tussen zwarten en witten, tussen collaborateurs en verzet, een gevolg van de bloederige represailles na de moord op een nazisymphisant door het verzet op 30 juli 1944. Het ging om Gaston Merckx, een

plaatselijke leider van de Duitsgezinde militie Vlaamse Wacht. Hij was doodgeschoten door partizanen uit Leuven, terwijl hij met vrienden naar de kermis van Attenrode-Wever stapte. Gaston was de zoon van Remi Merckx, een rijke boer uit Meensel-Kiezegem die voor de bezetter had gekozen. Eddy's vader Jules is een neef van de vermoorde Gaston Merckx. De moeder van Gaston eist wraak en mikt haar pijlen op het plaatselijke verzet. De collaborateurs en de Duitsers omsingelen het dorp tijdens een razzia en pakken zowat de volledige mannelijke bevolking op. Ze worden bijeengedreven op de speelplaats van een school. De meeste opgepakte mannen moeten na gewelddadige ondervragingen naar de kampen in Duitsland. Liefst 63 van hen sterven in het concentratiekamp van Neuengamme. Slechts acht weggevoerden uit Meensel-Kiezegem overleven de verschrikkingen van de kampen. De gebeurtenissen veroorzaken er een blijvend trauma. Meensel-Kiezegem is het dorp dat de zwaarste tol betaalde voor de oorlog.

Eddy Merckx beklemtoont dat zijn vader Jules niet tot het zwarte kamp behoorde. Tijdens de razzia

in het dorp moest hij zich verstoppen om aan deportatie te ontkomen. Eddy's tak van de familie Merckx had tijdens de oorlog niet dezelfde politieke keuzes gemaakt als de doodgeschoten Gaston Merckx: 'Dat was een *kozijn* van mijn vader, maar mijn ouders hadden niets te maken met de collaboratie. Mijn vader heeft zich in de oorlog tijdens die razzia moeten verstoppen in een proper gemaakte beerput. Van de kant van mijn moeder waren toen twee broers opgepakt en weggevoerd naar een concentratiekamp. Een van mijn ooms, Joseph Pittomvils, is nooit meer teruggekeerd. De andere, Petrus, is als honderd procent oorlogsinvaliden uit het concentratiekamp gekomen. Toen hij vertrok, woog hij 110 kilo en toen hij terugkwam nog 45. Je moest zijn benen gezien hebben. Kapotgeschoten door de Gestapo. Dat was het ene gat met wild vlees naast het andere. Wat ze met die mensen uitgestoken hebben... Hij is bij mirakel nog kunnen terugkomen. Mijn derde voornaam is een herinnering aan mijn overleden oom Joseph. Ik ben in de bevolkingsregisters ingeschreven als Eduard Louis Joseph.'

In de biografie *Eddy Merckx, de mens achter de Kannibaal* van Rik Vanwalleghem doet de wielerkampioen nog een onthulling: 'Mijn moeder nam tijdens de oorlog grote risico's door witten te bevoorraden. Thuis kwam de oorlog haast nooit ter sprake, omdat de ervaring te pijnlijk is geweest voor mijn ouders.'

Hoewel zijn ouders enorm te lijden hadden onder het drama in Meensel-Kiezegem, proberen sommigen Eddy Merckx tot het collaborateurskamp te rekenen: 'In *'t Pallieterke* (Vlaamsgezind weekblad, nvdr) noemden ze me wel de "Zwarte van Tervuren" (Eddy Merckx woont van 1967 tot 1972 in Tervuren, nvdr). Minister Chabert (CVP, nvdr) heeft de redactie nog een brief gestuurd om te zeggen dat ik daar niets mee te maken had (vader Chabert was eierhandelaar en leverde aan de kruidenierswinkel van de ouders van Eddy Merckx. Ook Jos Chabert kwam als hulp van zijn vader geregeld langs bij de familie Merckx, nvdr).' Overigens is Eddy Merckx later nog tijdens zijn carrière geconfronteerd geweest met het drama van Meensel-Kiezegem. De drie broers van de doodgeschoten Gaston Merckx zijn aan het einde van de oorlog het land uit gevlucht. Tijdens pistemeetings in Duitsland is Eddy nog aangesproken

door onbekenden die zeiden dat ze familie van hem waren, ongetwijfeld nazaten van die gevluchte Merckxen.

Eddy, Eddie, Eduard, Edouard, Edward

Eddy Merckx heeft dus zijn derde voornaam, Joseph, te danken aan de in Neuengamme omgekomen broer van zijn moeder. Zijn eerste voornaam, Eduard, komt van zijn in 1936 overleden grootvader van vaderskant Eduardus Merckx. Moeder Merckx zegt dat de familietraditie hen verplichtte om te kiezen voor de naam van een voorouder. In de wielerslagen in de kranten duiken veel varianten op van die voornaam. In de beginjaren staat er meestal Eduard of Edouard en soms zelfs Edward. Later gebruiken de kranten Eddy en Eddie door elkaar. Na Merckx' eerste overdonderende Tourzege in 1969 bereikt hij het toppunt van zijn roem en is het steevast Eddy.

Eddy Merckx zegt dat zijn ouders hem nooit Eduard genoemd hebben: 'Thuis noemden ze me Eddy. Op mijn pas stond "Eduard", dus niet "Edouard". Eduard was de vader van mijn vader. Mijn andere voornamen zijn Louis en Joseph. Louis was mijn peter. Joseph is de broer van mijn moeder die in een concentratiekamp is omgekomen. Op het gemeentehuis in Meensel-Kiezegem wilden ze de naam Eddy niet aanvaarden. Ze vonden dat te Engels klinken, heb ik altijd gehoord. Dus stond er op mijn pas "Eduard", maar ik heb dat na mijn wielercarrière laten veranderen. Ik heb dat laten wijzigen omdat op mijn kredietkaarten "Eddy" stond en op mijn identiteitskaart nog altijd "Eduard". Dat gaf heel dikwijls problemen bij betalingen. Ze begrepen het niet. Die verandering heeft me 25.000 frank (625 euro, nvdr) gekost. Nu staat er op mijn pas "Eddy".'

Van Meensel-Kiezegem naar Sint-Pieters-Woluwe

‘Het enige Franse woord dat vader kon zeggen, was *oui*’

Jules Merckx en Jenny Pittomvils blijven niet in het door de oorlog verscheurde Meensel-Kiezegem. In augustus 1946 trekken ze met hun eenjarige zoon Eddy naar Sint-Pieters-Woluwe, waar ze vanaf september een kruidenierswinkel uitbaten op het Goudvinkenplein (La Place des Bouvreuils), nummer 4 in de wijk Vogelzang (Chant d’oiseau), dicht bij het Woluwepark. Sint-Pieters-Woluwe ligt in de rijke, residentiële rand rond Brussel. Het is er dan nog zeer groen en zelfs landelijk, met in de omgeving nog kleine boerderijen. Jenny is de drijvende kracht achter de verhuizing. Haar motivatie heeft niets te maken met het oorlogsdrama in Meensel-Kiezegem. Ze wil voor haar gezin een nieuwe toekomst. In haar laatste interview zegt moeder Merckx dat ze haar man heeft moeten overtuigen, omdat hij niet ‘chaud’ was om te verhuizen: ‘Ik wilde iets anders voor ons en onze zoon. Jules had niet veel zin om naar Sint-Pieters-Woluwe te trekken, maar ik heb hem beïnvloed. Hij heeft aanvaard uit liefde, want we hielden enorm van elkaar.’

Het is geen toeval dat Jenny een kruidenierswinkel wil uitbaten. Haar zus had in Anderlecht bij het Zuidstation al zo’n winkel. Jenny gaat er geregeld helpen. Ze heeft dan al Frans geleerd in een pensionaat voor meisjes dat geleid werd door de zus van een van haar grootmoeders. Door in de winkel in Anderlecht te helpen, kan ze haar Frans nog perfectioneren. Van haar zus hoort ze dat er een kruidenierszaak over te nemen is in Sint-Pieters-Woluwe. Het schrikt Jenny niet af dat 95 procent van de inwoners daar Franssprekend is. Voor haar man Jules is het taalprobleem in het begin wel een

beproeving, weet zoon Eddy: ‘Mijn vader had in de vakschool in Tienen het diploma van schrijnwerker behaald. Na de oorlog was hij bij een baas in Leuven gaan werken. Die tierde naar mijn vader en die kon daar niet tegen. Dan hebben mijn ouders de kans gekregen die winkel over te nemen met het geld van hun erfdeel en van een lening bij een broer. Mijn vader kon geen woord Frans. Het enige wat hij kon zeggen, was *oui*.’ Moeder Merckx bedient dan ook de klanten, terwijl vader op de achtergrond blijft en zorgt voor de bevoorrading van de winkel.

Moeder Merckx vertelt dat haar man Jules ‘alles kon met zijn handen’. Handig als hij is, maakt hij met de kratten van groenten en fruit rekken om de koopwaren op uit te stallen. Zoon Eddy gaat ervan uit dat hij die handigheid van zijn vader overgeërfd heeft: ‘Hij knapte thuis dan ook alle mogelijke klusjes op. Dat werken met de handen, het sleutelen aan fietssen bijvoorbeeld, dat heb ik wellicht van hem meegerekregen.’ De kisten waarmee hij de koopwaar op de Vroegmarkt in Brussel gaat ophalen, heeft hij dan ook zelf gemaakt. Eddy kijkt op naar de harde werkers die zijn ouders waren: ‘Mijn ouders hebben zo hard gewerkt in die winkel. In het begin toen we daar woonden, hadden we nog geen auto. Mijn vader ging ’s morgens vroeg te voet om groenten en fruit. Hij ging gebogen met de bakken op zijn rug naar de eerste tram, dan naar de Vroegmarkt en zo terug naar huis. Omdat hij als schrijnwerker heel handig was, maakte hij ook de kasten voor in de winkel. Die mens heeft dag en nacht gewerkt. ’s Middags ging hij soms een uur of twee op de zetel liggen.’

Moeder Jenny Merckx in de kruidenierszaak in Sint-Pieters-Woluwe. Ze wil met de winkel haar gezin een nieuwe toekomst geven.

Door de tweeling Mich en Michke is er plaats te kort

Op 23 mei 1949 krijgen Jules en Jenny er in één keer twee kinderen bij: de twee-eiige tweeling Michel en Micheline, die in het gezin de naam Mich en Michke meekrijgen. Grote broer Eddy is hen zo blijven aanspreken. Micheline lijkt wel de vrouwelijke versie van haar beroemde broer. De ogen, het gezicht en zelfs het lachje zijn hetzelfde als die van Eddy. Micheline: 'Mijn vader heeft dat altijd gezegd. Ook de manier van denken, van eten, van spreken is die van Eddy. Ik kan op tv aan zijn mimiek zien of het goed of slecht gaat met hem. Iedereen dacht altijd dat ik tweeling met Eddy was in plaats van met Michel.' Tweelingbroer Michel is blond en lijkt eerder op zijn vader

Jules, maar als ik hem tijdens een interview zie lachen, herken ik toch het gezicht van zijn broer en zus. Ook lijkt Michels manier van spreken en de toon van zijn stem op die van Eddy. Michel en Micheline vullen tijdens het interview voortdurend elkaars zinnen aan en zijn zichtbaar zeer gehecht aan elkaar.

Wanneer vader Jules hoort dan er een tweeling op komst is, raakt hij in paniek. Moeder Merckx verwoordt het zo: 'Jules zei: "Wat gaan we daarmee doen? We hebben geen plaats voor hen."' Het huis dat ze huren, is te klein omdat de benedenverdieping al volledig in beslag is genomen door de winkel. Bovendien, om wat extra geld bijeen te krijgen, hadden ze ook nog een huurder, herinnert Eddy Merckx zich: 'Dat waren beroerde tijden. Tot 1952

sliepen we met zijn vijven in één kamer. Mijn ouders, ikzelf en de tweeling, die vier jaar jonger is. De twee andere kamers waren verhuurd aan een oude man, die 's avonds lawaai maakte, waardoor we niet konden slapen. We kregen hem haast niet buiten en toen hij vertrok, waren die kamers totaal vervuild. We hebben die zeer grondig moeten schoonmaken. Vanaf dan hadden we twee kamers meer. De winkel is toen ook wat uitgebreid en we kregen een echte keuken. Op zolder heeft mijn vader mansardekamers gemaakt, waardoor de kinderen elk in een eigen kamer konden slapen.'

'Eddy's doorzettingsvermogen komt van het harde werken thuis'

Om de winkel draaiende te houden met drie kinderen, zijn vader en moeder Merckx bijna voortdurend aan het werk. Het waren korte nachten, herinnert Jenny zich nog: 'Zonder leugens: gedurende vijftien jaar, zolang de kinderen klein waren, hebben wij maar vier of vijf uren per nacht geslapen. Jarenlang stond ik om vijf uur op en ging ik slapen om middernacht.' Michel en Micheline zeggen dat het voorbeeld van hun hardwerkende ouders hun broer Eddy gestimuleerd heeft in zijn wielercarrière. Micheline: 'Dat was werken, werken, werken. En die heeft nooit iets anders gekend. En wij ook niet. Eddy's doorzettingsvermogen is daardoor wel gevoed.'

Michel: 'Het was nooit afgeven bij Eddy. Als je thuis nooit iets anders ziet... *Vantijd* werkte mijn pa tot één uur 's nachts. Hij was dan bijvoorbeeld de winkel aan het schilderen. En dan moest hij om drie uur alweer op om naar de Vroegmarkt te gaan. Eddy heeft dus ook de strengheid die papa zichzelf oplegde in zijn werk. Voordat vader een wagen had, ging hij met de *kassen* (kisten, nvdr) op zijn rug van het Goudvinkenplein naar de Waversesteenweg. Dat was toch anderhalve kilometer. Daar werd hij opgepikt door iemand met een vrachtwagen die hem tegen vier uur naar de Vroegmarkt reed. Als de markt gedaan was, bracht die chauffeur de aankopen tot bij de winkel. Hij heeft een paar jaar met die *kassen* rondgelopen, tot we een eerste auto konden kopen.'

Jules wil er duidelijk alles aan doen om zijn gezin welvaart te brengen. Het is dan ook geen toeval dat er in de woonkamer een rond kadertje hangt met

de bekende spreuk 'Wie werkt voor vrouw en kind en wordt door hen bemind? 't is Vader'.

Volgens Micheline is broer Eddy door het voorbeeld van het harde werken thuis zo lang aan de top van het wielrennen kunnen blijven: 'Dat doorzettingsvermogen, dat hebben we alle drie, hoor, want we moesten er geraken in het leven. Eddy inspireerde ook heel wat studenten. Veel mensen hebben mij verteld dat zij hard studeerden omdat zij in Eddy een voorbeeld van doorzettingsvermogen zagen. Ook ouders motiveerden hun kinderen tijdens de examens met de woorden: "Kijk maar eens naar Eddy Merckx, hoe hard die zijn best moet doen." Je hebt er veel die opgeven, maar we hebben toch doorgezet om iets te bereiken. Eddy was bovendien iemand die zich altijd zorgen maakte. Hij is net zoals vader een maaglijder. Ze waren allebei altijd aan het dubben. Alles opvreten. Zich uitwendig niet kunnen uiten.'

Michel: 'Al de Merckxen hebben last van hun maag. Ik ben ook een maaglijder. Ik heb geweten dat mijn pa onder tafel kroop van de pijn. Gastritis. Eddy's zware nederlagen hadden daar dikwijls ook mee te maken.'

Micheline: 'Eddy was een doorzetter, die zich altijd zorgen maakte over de volgende koers. Dat heeft hij me ook eens gezegd: "Aan de top geraken is gemakkelijker dan aan de top te blijven. Dat is mentaal zwaarder dan fysiek. Omdat ge door die druk altijd moet presteren." Dat was de angst die hem be kroop. Als hij zei dat hij niet goed was, dan moesten zijn concurrenten oppassen, dan was hij erg prestatiegericht.' Michel: 'Oh, 't gaat niet vandaag. *Patat!* En hij was weg.' De hardwerkende vader Merckx houdt zich al die jaren staande met sloten koffie en een paar pakjes sigaretten per dag, vertellen Michel en Micheline nog.

Eddy haalt dagelijks 100 frank uit de winkelkassa

De winkel brengt aanvankelijk niet veel op en alleen met veel moeite kunnen Jules en Jenny het hoofd boven water houden. Ze vechten voor iedere klant. Daarom houden ze dan ook de winkel open op zondagvoormiddag en zelfs 's morgens op kerstdag en nieuwjaar! Ze hopen dan op een goede recette

Moeder Merckx: 'Eddy was een deugniet die niet stil kon zitten. Hij zat boordevol temperament.'

omdat de andere winkels gesloten zijn. Toch hebben ze het verschillende jaren moeilijk om rond te komen. Aan het einde van de maand is het dikwijls paniek om de leveranciers te kunnen betalen. In 2014 doet Eddy Merckx een merkwaardige bekentenis in het tv-programma *Karakters* van Ben Crabbé op Canvas: hij haalt als kind dagelijks 100 frank (2,5 euro) uit de winkelkassa om te sparen voor zijn ouders, wanneer ze aan het einde van de maand de leveranciers moeilijk kunnen betalen. Merckx vertelt ook dat ze financiële problemen hadden omdat ze veel te goedgelovig waren. Hij stelde later vast dat ze bedrogen werden door die leveranciers: 'Mijn ouders waren veel te goed. Ze werkten heel erg veel, maar ze verdienden praktisch niets. Ik denk dat ze dikwijls beroofd en *bepikt* geweest zijn door de leveranciers, dat mijn ouders

dat niet controleerden. In plaats van met volle bakken naar de kelder te gaan, kwamen de leveranciers daar lege bakken afzetten of zo. En er was altijd een tekort aan geld op het laatste van de maand. Dat was om zot van te worden toen ik dat op een zekere leeftijd beseefte. Ik was acht of negen jaar. Dat stak in mijn hoofd.'

Op een naïeve manier toont Eddy Merckx zo zijn zorgzame karakter: 'Het was altijd een probleem om de fournisseurs te betalen. Daarom ging ik elke middag naar beneden en nam 100 frank uit de kassa van de winkel. En ik stak die weg in mijn mansardekamer. Er stond daar, achter een nis, een oude kassa en ik stak die 100 frank daarin. Ik moest de vijzen losdraaien van een plank om aan die oude kassa te kunnen. Ik deed dat tot op de dag dat mijn moeder

dat geld op mijn kamer gevonden had en ze zei: “Wat is dat?” Dat was geld dat ik zou geven als ze tekortkwamen, verstaat ge? Dat was geen geld dat ik wilde pikken. Verre van. Dan hebben ze gezegd: “Dat *moogde* niet meer doen!” Ik heb dat dan niet meer gedaan. Ik was zodanig onder de indruk van de ruzie die ze maakten wanneer ze op het laatste van de maand de fournisseurs moeilijk konden betalen. Ai ai ai. Toen mijn moeder het ontdekte, had ik toch al zo’n 4000 frank (100 euro) bijeen, geloof ik. Met briefjes van 100 frank, dat is toch veertig dagen dat ik dat deed.’ *En je bent daarvoor niet gestraft geweest?* – ‘Helemaal niet. Ik zei: “Het is voor jullie. Het is om de fournisseurs te betalen.” Dat geloofden ze. Ze wisten dat het waar was, want ik deed geen geld op en ik ging ook nergens naartoe...’

Tweelingbroer en -zus Michel en Micheline vragen zich af of hun ouders wel geschikt waren om een winkel uit te baten. Ze waren te goed en te naïef, zegt Micheline: ‘Onze ouders hadden nooit handel mogen drijven. Zij hadden veel te veel vertrouwen in de mensen. Het is daardoor dat Eddy ook zo is. Mijn vader en moeder waren katholieke mensen en die dachten dat iedereen zo eerlijk was als zij. Dat is het leven niet, hè. Maar ja... Mijn vader liet de leveranciers de vrije loop. Hij liet de kisten met goederen thuis afzetten, maar hij controleerde niet of erin zat wat ze zeiden...’

Michel: ‘Mijn vader was een slechte beheerder. Die bestelde maar. Die ging niet nakijken. En mijn moeder was te goed, te vrijgevig, maar ook zij controleerde de bestellingen niet. Dat was de rol van mijn vader. Zo is dat verhaal van die 100 frank, waarvan ik niet wist, ontstaan.’

‘Ik leerde eerder het woordje “bonjour” dan “mama” of “papa”’

De drie kinderen van Jules en Jenny moeten volop meewerken in de winkel, want het is een kwestie van overleven. Eddy Merckx zegt daarover in *Tout Eddy* dat hij daardoor een overdreven beleefdheid aangeleerd gekregen heeft: ‘Ze hebben me eerder het woordje “bonjour” geleerd dan “papa” of “mama”.’ Eddy geeft toe dat hij het werk in de winkel als kind met tegenzin deed: ‘Als kleine jongen leerde ik charcuterie snijden naast kaas en groenten wegen,

de klant bedienen, rekenen, de boodschappen verpakken, glimlachen, een “goede dag” en “dank u wel” zeggen. Het was niet bevorderlijk voor mijn humeur. Vooral omdat de deur van de winkel bleef openstaan, waardoor ik de stemmen hoorde van mijn kameraden die op het plein speelden. Ik hoorde de bal botsen en hun overwinningskreten. Tijdens de vakanties ging ik ook verschillende keren met mijn vader mee naar de Brusselse Vroegmarkt. ’s Avonds moest ik rekken aanvullen of op zondagmorgen broodjes rondbrengen.’

In een *Humo*-interview bekent Eddy dat hij soms bestellingen ‘op een onwettige manier’ bij de klanten bracht: ‘Toen ik amper twaalf jaar was, bracht ik op zondagmorgen al brood rond met de auto van mijn vader, een Plymouth. (*grinnikt*) Een “tournee” van een kwartier was dat. Om zeven uur ’s morgens was er toch weinig of geen volk op de baan, dus gevaarlijk was het niet.’

Eddy herinnert zich dat zijn ouders zich alvast niet veel konden permitteren toen hij opgroeide: ‘We hadden het niet breed, maar arm waren we ook niet. Ik heb altijd eten en drinken gehad. Ik had nooit veel geld in mijn zakken. Het meeste drinkgeld dat ik van mijn ouders ooit gekregen heb, was 5 frank (0,125 euro) voor mijn zondag. Een *crème à glace* kostte 5 frank en het was op. Er moest thuis hard gewerkt worden voor een beetje geld.’

Eddy leert zo levenslessen die zijn toewijding tijdens zijn wielercarrière mee verklaren.

De koning van de straat!

De kleine Eddy is hyperactief en barst van de energie. Terwijl zijn ouders zich uitsloven in de winkel, is hij als kleine deugniet niet van de straat weg te slaan. Eddy zegt over zichzelf dat hij ‘de koning van de straat’ was. Als daar iets gebeurt, is hij er altijd bij: ‘Het park van Woluwe was ook een ideaal terrein om te spelen, te ravotten en kattenkwaad uit te halen. Dat was mijn leven. Als ik maar buiten was. Was er een diploma op straat te halen, dan zou ik geslaagd zijn met de grootste onderscheiding en met applaus van de jury erbovenop.’

Tijdens de vakantie sturen zijn ouders hem naar Meensel-Kiezegem ‘om van ’t straat af te zijn’: ‘In mijn kindertijd gingen we nog veel naar de familie van beide ouders, zowel naar mijn grootmoeder van moederskant als naar de moeder van mijn vader. Op zondagmiddag na de sluiting van de winkel vertrokken we. Ik heb tijdens de vakantie ook veel gewerkt op de boerderij van mijn vaders familie. Ik heb veel stallen *uitgekuist*, ho! En ’s morgens haver gaan halen. Ik had gruwelijk veel schrik van dat paard. Ik was er een keer van *verschoten*.’

Wanneer hij op bezoek gaat naar de boerderijen van zijn familie in Meensel-Kiezegem, helpt hij niet alleen mee, maar amuseert zich ook rot door er de clown uit te hangen. Neef Jef en nicht Elza halen herinneringen op: ‘Een keer lag hij op de boerderij op zijn rug en was hij de koe aan het melken. Recht *zijne* mond in. Melk *moeste* niet warm maken, zei *hem*... Ja, van die toeren. Wij waren een keer naar de kermis gegaan. Daarna waren de koeien lelijk aan het doen. Hij was aan het trommelen in de trog. Hij was de koeien aan het leren dansen, zei hij. Dat was Eddy. Hij wilde ook

alles over de wielersport weten. Hij vroeg eens aan mijn vader: “Hoe plassen de renners?” Hij kwam daarna van Brussel gefietst toen hij twaalf-dertien jaar was met oostenwind, met wind op kop. Hij had het gewoon in zijn broek gedaan, benen bevroren, alarm alom.’

‘Wat een rakker, maar hoe lief’

Moeder Merckx noemt Eddy *un bon petit diable*. In haar laatste interview zucht ze van genoeg wanneer ze herinneringen aan die tijd ophaalt: ‘Spreek me er niet over. Het was een deugniet die niet stil kon zitten. We waren druk bezig in de kruidenierszaak en hij kwam bijna altijd thuis met schrammen van in de bomen te klimmen. Zonder dan nog te spreken over de kikkervangst in een of andere vijver. We waren heel de tijd bang dat hem iets zou overkomen. Hij zat boordevol temperament. Hij was echt een elektrische batterij. We moesten hem dikwijls een uitbrander geven terwijl de klanten erbij stonden. Zijn vader strafte hem dan en ik was er het hart van in. Maar hij bleef ons bang maken. Toen ze de riolen aanlegden, is hij in de bak van een kraan gekropen en hij kon er niet meer uit. De brandweer heeft hem moeten helpen. Als straf moest hij heel de dag in zijn kamer blijven. Jules was streng voor hem, maar hoe moest je het anders doen? Eddy was wel aanhankelijk. Vooral wanneer hij ging slapen. “Mama, kom me nog eens goedendag zeggen”, riep hij vanuit zijn kamer. Als ik niet ging, dan sliep hij niet. Toen ik zwanger was van de tweeling, vroeg hij me of ik te veel aardappelen had gegeten. Wat een rakker, maar hoe lief!’

Vader Jules is streng voor de deugnietenstreken van de kleine Eddy, die regelmatig een pak